

MI A SZLENG?

szLeng a selyemlobogónk...

MI A SZLENG?

„A szleng azon jelenségek egyike, melyeket mindenki felismer, de senki nem tud meghatározni.”

(Paul Roberts)

Akkezdet Phiai:

SZÓFACSAVAR

<http://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/54927/akkezdet-phiai/szofacsavar-zeneszoveg.html>

Akkezdet Phiai: SZÓFACSAVAR

(Závada Péter magyarázó levele)

A maximális respekt, a style-om, a mic-om,

Ezek olyan tipikus angol kifejezések, amiket az általában fiatal, menősködő repperek használnak, építenek előszeretettel be a szövegeikbe, illetve a "maximális respekt" egy időben az idősebb, tapasztaltabb, sikeresebb előadók iránt érzett tisztelet kinyilvánításának gyakorlatilag egyedüli módja volt. (Értsd: állandóan ezt mondta mindenki.)

A kezdjen Akkezdet, a vágod, hogy vágom.

Ezek is a koncertek során elkapott, unásig koptatott klisék.

A stílus, a Nílus, a flow meg a freestyle,

A stílus/Nílus a leggyakrabban használt rímpár a dilettáns freestyle mc-k körében, amolyan konzervként szolgál, mikor nem jut jobb az eszükbe.

A DJ, a B-Boy, az MC, a firkász.

Ez a hiphop 4 alap eleme (dj-ing, break tánc, mc-ing, graffity)

A demo, a mixtape, a fader, az éter,

Szintén a hiphopkultúrához köthető alapfogalmak.

A "demo" az az eredetileg kazetta, majd cd formátumban megjelenő hanganyag, ami a hivatalos album megjelenését megelőzően, keveretlen, amatőr minőségben lát napvilágot.

A "mixtape" olyan dj-k által készített kazetta/cd/hanganyag, amin saját ízlésük szerint válogatják ki a számokat, rendezik őket sorrendbe, és szkreccselik, keverik őket össze.

A "fader" a lemezjátszó keverőjén található, vízszintes vagy függőleges irányban mozgatható kapcsoló, ezzel váltanak a két lemezjátszó között, és ez elengedhetetlen része a szkreccselésnek.

A realek, a fake-ek, a player, a hater.

A hip-hop kultúrának saját etikai kódexe van, ami olykor elég leegyszerűsítőnek, sőt végtelenül konzervatívnak, vagy olykor kirekesztőnek tűnhet egy külső szemlélő számára. A "real" és a "fake" (igazi és kamu) bináris értékítélete, ezeknek a minőségeknek a további árnyalás nélküli szétválasztása egy időben erősen jellemezte a műfajt. Az etikai kódex ti. a csibész becsület. Tehát a közösség értékei a közös cinkosság fogalma mentén csoportosulnak, valamiféle egyezményesen elkövetett vagy elhallgatott elmésség, ötlet, csíny vagy bűncselekmény köré szerveződnek. A "real"-t megközelíthetjük morális minőségként illetve a kultúra szempontjából.

1.) Aki morálisan "real", az erős egyéniség, eredeti, kitartó, szemfüles, ugyanakkor igazságos, és tud kegyes is lenni, hűséges a barátaihoz, az üzlettársaihoz, a férfiakat érdekeit előbbre helyezi a nőknél (a "bros before hoes" elve), nem pletykál, tud titkot tartani, és alapvetően olyan értékekkel rendelkezik, amik egy erősen patriarchális társadalomban értéknek tekinthetők. A "fake" ezzel szemben gyáva, gyenge az akaratereje, nincs egyénisége, sodródik, a barátait elárulja, nem hasznos tagja a csibész közösségnek.

2.) A "real" fogalma a hip-hop kultúra fennmaradását tekintve azt az embert jellemzi, aki "hű marad a gyökereihez", "nem felejt el honnan jött", még akkor sem, ha ő sikerek érik, és így képes kiemelkedni abból a közösségből, amiben felnőtt, ami őt a boldoguláshoz segítette. Sőt, hálával tartozik a szűkebb és tágabb értelemben vett családjának, képes és hajlandó megosztani velük a siker gyümölcsét. Az értékei nem változnak, nem lesz belőle popsztár allűrökkel, kultúr- vagy márka-sznob celebritás. Tehát a "real-séget" abszolút az érték-konzervativizmus jellemzi, a változástól való ódzkodás.

Ez sajnos hatással van más értékek bebetonozódására is, és így az idők során az ideológiák nem vagy csak kevésbé felülírhatók. Ilyen például a törzsi társadalmakból származó (Afrika, Jamaica etc.) homofóbia vagy hímsovinizmus, vagy más maszkulin magatartásformák.

A kamu, a frankó, a rajok, a csicskák,

A kamu és a frankó a "fake" és a "real" magyar megfelelői.

A cigány raj szó jelentése úr (baro raj: nagy úr). A magyar börtönszlangban a börtönhierarchia magasabb fokain állókat jelenti (ellentéte a csicska, stb.)

A backstage, a vendég és VIP listák.

Értelemszerűen.

A lounge, a szeparé, a before, az after,

A "lounge" egy az előadók vagy más VIP vendégek számára fenntartott, elsősorban pihenést szolgáló, előkelő berendezésű helyiség. Gyakran étellel, itallal kínálják és halk zenével szórakoztatják a vendégeket. A "szeparé" ennek egy másik változata.

A "before" a valós esemény előtti alapozás, az "after" az utána tartott, hajnalba nyúló buli, levezetés.

A szeku, a porta, az In-Kal, a smasszer.

A biztonsági őr szinonimái. Security, portás, In-Kal-os, etc.

A pacek, a jattos, a raj, a kanyhaló.

"A pacek formára A magyar tolvajnyelv szótára című, 1924-ben megjelent kötetkében találjuk az első adatot. A szerzők által megadott jelentése: 'arc'. Több tolvajnyelvi szótárban egymás mellett is megtaláljuk mind a pacák, mind a pacek szót. Az első mindegyikben férfit jelent, a második arcot. Etimológiai szótáraink szerint e két szó közös eredetű, mindkettő egy pacef – parcef hangzású jiddis szóból származik, amelynek jelentése 'arc, férfi' lehetett. Nyelvünkben alighanem szóhasadással különült el egymástól a pacák és a pacek alak." --Grétsy László

A "jattos"-sal szintén a börtönszlengben találkozunk, jelentése: kéz, kar (a szótó a "jatt" borraivalót is jelent).

A "kanyhaló"-t a hazudozó, megbízhatatlan, köpönyegforgató emberre mondják.

A tetkó, a brenkó, a fux, a buffalo.

A "tetkó" tetolvászlás, a "brenkó" mérges, dühös, gyanakvó.

A "fux" ékszert jelent, míg a "buffalo" egy magas talpú "platform" cipő márkája. Tipikus attribútumai ezek a '90-es 2000-es évek kidobóembereinek.

A box, a malav, a matek, a plenyó,

Ezek mind a verekedés szinonimái.

A bátya, a spanom, a haver, a tesó.

A férfiak közötti megszólítás különböző formái.

A bulkesz, az alváz, a kaszni, a virgács,

A "bulkesz" a "bula" azaz fenék, és az "alváz" is a női hátsóra utal, a "kaszni" eredetileg autó karosszéria, itt külső, fizikum, testalkat, a "virgács" pedig a lábakra utal.

A luvnya, a buxa, a gádzsi, a kis gár.

A nő vulgáris megnevezései.

A hajtós, az escort, a playmate, a hostess,

A prostituált szinonimái.

A műköröm, a piercing, a swaro', a lasztex,

A prostituáltak öltözködésének kellékei (a swaro a Swaroski-kristályra utal).

A kollagén, a botox, a szilikon, a hidrogén,

Plasztikai sebészeti beavatkozások különböző formái (szájfeltöltés, ránctalanítás, mellnagyobbítás), illetve a haj hidrogénezése (szőkítése).

Az UV, a strobo, az infra, a halogén.

A diszkólámpák típusai. (A strobo a stroboszkóp)

A töltő, az aksi, a SIM és a PIN kód,

Telefonalkatrészek, illetve funkciók.

A szinglik, a stricik, a frigók, a nimfók.

A "frigó" itt frigidet takar.

A cöpi, a papir, a kóla, a spangli,

A "cöpi" a heroinos tű másik neve. A "papír" a bélyeg, azaz LSD.

A "kóla" kokain, a "spangli" pedig a marihuána.

Az eki, a csoki, a spuri, a laszti.

Az "eki" az ecstasy, a "csoki" a hasis, a "spuri" a speed, a "laszti" szintén az ecstasy tableta.

A kárnál, a zсарu, a jard, a kék,

Szinonimák rendőrré.

A heka, a zseka, a kopó, a pék.

És még szinonimák rendőrré.

A samesz, a vamzer, a lúzer, a spíler,

A "samesz" eredetileg zsidó templomszolga, ma: mindenés, segítő.

A "vamzer" áruló, besúgó. A "lúzer" vesztes (típus), béna, ügyetlen.

A "spíler" játékos, ügyes, okos, szemfüles,

A nepper, a gengszter, a kókler, a díler.

A "nepper" és a "dealer" kábítószer terjesztők. A "kókler" szemfényvesztő, szélhámos.

A szokel, a dzsukel, a sukár, a vaker,

A "szokel" vagy "szoker" a cigány "szo" (mi?) és "ker" (kerál/csinál) szavakból ered,
és annyit tesz: mit csinál? mi van?

A tipli, a stikli, a zsatar, a naker.

A "tipli" azt jelenti valaki lelép valahonnan, elhúzza a csíkot.

A "stikli" kisebb csínytet. A "zsatar" szintén a távozás jelzésére szolgál, a cigány "zsal/zsalni" szóból ered. Lásd "zsamó".

A "naker" a nem csinál/ nem kell jelentésekkel bír. (Megint a cigány "kerál"-ból)

*Az APEH, az ELMŰ, a gáz meg a T-Home,
Értelemszerűen.*

A pecóm, a héder, az albim, a kéróm.

A lakás szinonimái. A "héder" alvást is jelent.

A stenk, a svung, a dög, a kraft,

A "stenk" erőt, lendületet jelent, a többi szó is ennek a szinonimája.

A necc, a cink, a gáz, a sav.

A "necc" hálót jelent a pingpongban. Határeset, épp hogy csak...

A "cink" becsmérést, alázást takar csak úgy, mint a "sav/savazás".

*A jóga, a tantra, a reiki, a karma,
A medi, az aura, a chi, meg a csakra.*

A "medi" a meditáció rövidített formája. Ezoterikus, keleti vallásos gyakorlatok és fogalmak.

Kréta kör: *Feketeország*

Fekete ország

Villanyszerelés

MI A SZLENG?

A

SZLENG

KIADÁS

A szlengnek természeténél fogva lehetetlen rövid, egymondatos definícióját adni). ... Vannak, akik a szlenget olyan nyelvnek tekintik, melyet főleg az alvilág használ (a **szleng mint tolvajnyelv**); vannak, akik szerint a szleng a barátok közti nagyon **esztelen, bizalmas nyelvhasználat**; vannak, akik a szlenget az **ifjúsági nyelv**vel azonosítják; vannak, akik a szlengben a „**nép költészetét**” látják; és vannak, akik számára a szlengszavak **kreatív beszélők rövidéletű, változékony produktumai**. Továbbá a szlengdefiníciók egy része szociologizál, vagyis bizonyos **többé-kevésbé zárt csoportok nyelvével** azonosítja a szlenget, más része pedig pszichologizál, vagyis a szlenget olyan nyelvnek tartja, amelyet **az egyén a csoportba való tartozás kifejezése** céljából használ.

(Kövecses Zoltán)

A szleng azokat a kérszéletú új szavakat vagy régi szavaknak azokat az új jelentésváltozatait foglalja magában, amelyeket beszélők a hétköznapi élöbeszédben a tréfás hangulat keltése, a kifejezés színességének fokozása, az újszerűvel való játék öröme vagy a nyomaték kedvéért használnak.

(Ország László)

Pipi és a Pitbull

— Valahun a francba' vót egy kis gáré, tök gány piros ruciban pengetett, oszt mindenki csak úgy hitta, hogy Pipi. Ilyet szólt neki az őse:

— Na a grószmutter szarul van, nyomass neki valami kaját meg egy kis nyegót, mer' kiveri a balhét, vagy még eldobja a kanalat itt nekünk, vazeg.

Az öreglány tök ciki kégliben lakott a dzsumbujban. Pipi elkezdett nyomulni a dzsuvába, gondolta legalább lenyom egy pár hervadt gazt. Tök odák vót a dzsumbujba', oszt nem bírt a vén tyúk kérójához érni. Sakál egy szitu!

Közbe' meg jön a Pitbull, és nyomja a vakert neki:

— Na, mi a franc van, mi? Mér' nem a dizsibe' nyomatsz, kiscsaj? Atom dizsi van a városba', mindig ott szoktam zsibbadni, vazeg. Atomkirály! Na jössz?

— Francokat, le kell adnom az anyagot a grószmutteromnak, mert megmurdel.

— Na ájjá' má' le! Itt lepengetsz egyenesen, oszt ott is vagy a vén szatyorná'. Megdobod a cuccal, aztá' veretünk a dizsibe' a faterom verdájával. Oké?

— Na oké, te addig hesszelj itt, vazeg! — azzal Pipi húzta a belet a grószhoz.

SZLENG

szókészlet \leftrightarrow ???

SZLENG

szókészlet ↔ stílusjelenség

- a stilisztikailag semleges nyelvhasználati szint alatti (Andersson–Trudgill)
- stílusfajta, amely tudatosan használ a köznyelvtől idegen, a köznyelvben elfogadhatatlannak tartott kifejezéseket (Hämäläinen)

BESZÉDMÓD

a nyelv használatának olyan változata, amelynek sajátosságát nem a közlésnek a közlési helyzethez történő funkcionális megfeleltetése, sem pedig a beszélőnek valamely társadalmi csoporthoz való tartozása, hanem a beszélő meghatározott attitűdje, beállítottsága határozza meg.

(Péter Mihály)

BESZÉDMÓD

erős érzelmi szűrő →

a szlengszavak és -kifejezések emocionális színezet

a nyelvi elemek „energiájának feltranszformálása” (Hankiss Elemér)

SZLENG

érzelmi szóalkotás

SZLENG

„Gyakran szlengnek tekinthetők a szavak olyan szövegösszefüggésbeli jelentései, amelyek különböző stilisztikai kifejezőeszközök (irónia, perifrázis stb.) alkalmazásával keletkeznek”

(Galperin)

„egy adott pillanatban valamely szó vagy kifejezés félreérthetetlenül szleng, más körülmények között viszont egyáltalán nem az”

(Encyclopaedia Britannica 1947)

SZLENG

A szlengbeszéd nem a nyelvnek, hanem jellegzetesen a megnyilatkozásnak a formája (...). A szó a szlengbeszéd elemeként bizonyos jellegzetes expresszív értelmet kap. (...) Az ilyen tipikus szlengbeli expresszivitást fölfoghatjuk úgy, mint a szó afféle »stiláris holdudvarát«, de ez a »holdudvar« sosem a szóból mint nyelvi egységből sugárzik ki, hanem fényét attól a szlengtől kapja, amelyikben az adott szó általában elő szokott fordulni, vagyis a szó fényköre voltaképpen a szleng egészéből sugárzik szét.

(Bahtyin beszédműfajokról mondott gondolatai a szlengre alkalmazva)

SZLENG

A szleng elsődlegesen beszéd mód

BESZÉDMÓD

A szleng mint beszéd mód (szlengben beszélés) =
slanguage (szlengbeszéd)

(Anna-Brita Stenström)

SZLENGBESZÉD	Valódi szleng	általános szlengszavak	
		speciális szlengszavak	
	Tabuszek	szlengszavak	szidalmak
			fokozók
			véleményjelzők
		káromkodások	töltelékszók
	Divatszavak		
	Helyettesítők		idézők
			egységghatárjelzők
			felhívók
			kertelők
	Pragmatikai markerek		együttgondolkodtatók
		visszajelzők	
		egyéb	

A szlengbeszéd modellje

BESZÉDMÓD

a nyelv használatának olyan változata, amelynek sajátosságát nem a közlésnek a közlési helyzethez történő funkcionális megfeleltetése, sem pedig a beszélőnek valamely társadalmi csoporthoz való tartozása, hanem a beszélő meghatározott attitűdje, beállítottsága határozza meg.

(Péter Mihály)

Pusztai Ferenc

„Szinte kerülgetjük ezt a műszót”,
„a szlenggel megjelölhető nyelvi tényeket hajlamosak vagyunk a *biz*(almas), ritkábban a *tréf*(ás) minősítés álruhájába öltöztetni; ha nem akarjuk argósítani, durvának, vulgárisnak vagy egyértelműen pejoratívnak minősíteni, illetőleg foglalkozást érzékeltető megnevezéssel jellegteleníteni őket. Azt hiszem zavarunkban, jobb híján.”

Bethany K. DUMAS – Jonathan LIGHTER

Jelenléte szembetűnően csökkenti — legalábbis pillanatnyilag — a formális vagy komoly beszéd vagy írásmű méltóságteljeségét.

Használata arra utal, hogy használója vagy a megjelölt tartalmat ismeri, vagy az emberek azon alacsonyabb társadalmi helyzetű vagy kisebb felelősséggel bíró osztályát, akik e kifejezés sajátos ismerői és használói.

A mindennapos társalgásban magasabb társadalmi helyzetű vagy nagyobb felelősséget viselő személyek között tabukifejezésnek számít.

A jól ismert konvencionális szinonima helyett használják, elsősorban azért, hogy

- (a) megvédjék a használót a konvencionális kifejezés használata által okozott kényelmetlen érzéstől, vagy hogy
- (b) megvédjék a használót a további részletezés kényelmetlenségétől vagy fáradalmaitól.

Mona FORSSKÅHL

Egy nyelvi elem szlengnek tekinthető, amennyiben a társalgás résztvevői úgy reagálnak rá, mint azon szabályok megszegésére, melyeket bevettnek és konvencionálisnak ítélnék egy formálisabb kontextusban.

Egy elemet szlengnek tekinthetünk, ha a társalgás más résztvevői vagy úgy reagálnak rá, mint olyan eszközre, mely a beszélőt egy csoport tagjaként vagy lehetséges tagjaként azonosítja, vagy úgy reagálnak rá, mint a beszélő azon vágyának kifejezésére, hogy azzal a csoporttal vagy szubkultúrával azonosuljon, melyben ezt az elemet általánosan használják.

Egy elem szlengnek tekinthető, ha kimondásakor a beszélő bizonyítottan egyfajta társadalmi jellegű szándékossággal rendelkezik, s következésképp egy bizonyos, az adott kontextustól függő célt ér el.

Esszenciális kérdés

Kövecses Zoltán

„Vannak, akik a szlenget olyan nyelvnek tekintik, melyet főleg az alvilág használ (a szleng mint tolvajnyelv); vannak, akik szerint a szleng a barátok közti nagyon fesztelen, bizalmas nyelvhasználat; vannak, akik a szlenget az ifjúsági nyelvvel azonosítják; vannak, akik a szlengben a „nép költészetét” látják; és vannak, akik számára a szlengszavak kreatív beszélők rövidéletű, változékony produktumai. Továbbá a szlengdefiníciók egy része szociologizál, vagyis bizonyos többé-kevésbé zárt csoportok nyelvével azonosítja a szlenget, más része pedig pszichologizál, vagyis a szlenget olyan nyelvnek tartja, amelyet az egyén a csoportba való tartozás kifejezése céljából használ.”

1. Kik használják a szlenget?

férfi

fiatal

műveletlen

deviáns

2. Hol beszélük a szlenget?

városi

3. Mennyire társadalmilag elfogadott nyelv a szleng?

nemsztenderd

4. Milyen kommunikációs módban használják a szlenget?

szóbeli

5. Milyen beszédstílusban fordul elő a szleng?

bizalmas, fesztelen, informális

6. Milyen a szlengbeszélőnek a beszéd témájához való viszonya?

tréfás, humoros

7. Milyen a szlengbeszélő viszonya a nyelvi rendszerhez?

kreatív, újító

8. Milyen fajta gondolkodásmód tükröződik a szlengben?

képes, metaforikus

9. Hogyan fejezi ki a szlengbeszélő az igazságot?

direkt, szókimondó

10. Milyen a szlengszavak esztétikai értékelése?

közönséges, durva, vulgáris

11. Milyen nyelvi cselekvéseket végzünk a szlenggel?

dolgok, események leírása,

megszólítás,

nyomatékosítás,

különböző érzelmek kifejezése

felszólítások

elutasítások

12. Mi a szlenggel történő kommunikáció célja?

Társadalmi oldalról: a beszélők a nyelvükkel a megértésből kizárják azokat, akik nem tartoznak a beszélő csoportjába
a szleng **titkossága**

Pszichológiai oldalról: a szleng használata a beszélőknek azt az érzést adja, hogy egy csoportba tartoznak
a szleng **azonosságtudatot** kölcsönző jellege